

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการฝึกอบรมครูข้าราชการพลเรือนและบุคลากรทางการศึกษาด้วยหลักสูตรฝึกอบรมแบบ e-Training สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยาการที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรการประกันคุณภาพการศึกษาจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “การประกันคุณภาพการศึกษา”	
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	4
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	6
ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	8
ตอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	19
ตอนที่ 3 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ	25
ตอนที่ 4 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา	31
ใบงานที่ 1.1	39
ใบงานที่ 1.2	40
ใบงานที่ 2	41
ใบงานที่ 3.1	45
ใบงานที่ 4	47
แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนหลักสูตร	48

หลักสูตร
การประกันคุณภาพการศึกษา

รหัส UTQ-00103

ชื่อหลักสูตรรายวิชาการประกันคุณภาพการศึกษา

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

1. นายกนก	อินทรพฤกษ์
2. นางลำไย	สนั่นรัมย์
3. ดร.วิษณุ	ทรัพย์สมบัติ
4. ผศ.ดร.สิทธิกร	สุมาลี

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ความจำเป็นและความสำคัญแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานการประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพการตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ของ การประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้
2. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพได้
3. อธิบายมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้
4. สามารถวางแผน จัดทำ และควบคุมการประกันคุณภาพได้
5. สามารถตรวจสอบ ทบทวน การประกันคุณภาพ และการประเมินตนเองได้

สาระการอบรม

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ตอนที่ 3 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

ตอนที่ 4 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์

4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). 2547. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. 2546. **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
http://bus.eau.ac.th/2012/docs/qa_03.pdf

หลักสูตร UTQ-00103

การประกันคุณภาพการศึกษา

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

เรื่องที่ 1.1 ความจำเป็นและความสำคัญ

เรื่องที่ 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานเรื่องที่ 1.3

แนวคิด

1. มาตรฐานการศึกษา หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

2. การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้บริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

วัตถุประสงค์

1. อธิบาย ความหมาย ความสำคัญ ของ การประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพได้

ตอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

เรื่องที่ 2.1 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิด

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้มีหลักการ และมาตรฐานสำหรับใช้ในการประกันคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาต่างๆ และคุณภาพการเรียนการสอนที่ดี

วัตถุประสงค์

1. อธิบายมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

ตอนที่ 3 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

เรื่องที่ 3.1 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

แนวคิด

การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มิใช่ดูเพียงว่าปัจจุบันผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชนเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ เพียงใด แต่จะต้องดูด้วยว่าสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่ทำให้ทุก

สิ่งเป็นไปตามเกณฑ์นั้น คืออะไร เกิดจากความพยายามอย่างชัดเจน ทัวถึง ยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้นในการประเมินว่าสถานศึกษาใดประสบความสำเร็จหรือไม่จึงต้องดูกันอย่างเป็นกระบวนการทั้งหมด

วัตถุประสงค์

1. สามารถวางแผน จัดทำ และควบคุมการประกันคุณภาพได้

ตอนที่ 4 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

เรื่องที่ 4.1 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

แนวคิด

สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามาเป็นส่วนร่วมนอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์

1. สามารถตรวจสอบ ทบทวน การประกันคุณภาพ และการประเมินตนเองได้

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

เรื่องที่ 1.1 ความจำเป็นและความสำคัญ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2545) ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน ทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยคือผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น

แม้ว่าการพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาจะผ่านไป แล้วช่วงระยะหนึ่ง คือ รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542 - 2551) กระแสสังคมก็ยังมี การวิพากษ์วิจารณ์ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบคุณภาพให้เกิดอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ลงวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และต้องมีการดำเนินงาน 8 ประการ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ 1) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ 4) ดำเนินงานตามแผน 5) ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 6) ประเมินคุณภาพภายใน 7) จัดทำรายงานประจำปีเสนอบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนถึง 8) มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมขององค์กรที่ยั่งยืน มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาและเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนในสถานศึกษาต้องรับรู้ และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายคือมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดขึ้น

คำนิยามและความหมายของการประกันคุณภาพ

“มาตรฐานการศึกษา” หมายความว่า ข้อกำหนดเดียวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

“การประกันคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ความสำคัญของมาตรฐาน

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2542) มาตรฐานในบริบทนี้จึงเป็นมาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาโดยรวม การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา 2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน
2. มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

ดังนั้น หากมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินความก้าวหน้า หรือมีการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษาก็สามารถเตรียมตัวให้พร้อมในการประเมินนั้น ๆ ได้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจนทั้งครู ผู้บริหารพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หากไม่มีมาตรฐานสาธารณชนก็จะไม่ทราบว่าสาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณชน (Accountability) การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นการรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน คุณภาพครูที่ต้องจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริหารจัดการตลอดจนคุณภาพด้านการจัดสถานศึกษาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา และการมีกิจกรรม โครงการที่ส่งเสริมที่สนองต่อนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ มาตรฐานยังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุน ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน

มาตรฐานการศึกษามีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียน ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองตามความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติว่าต้องการคนที่มีลักษณะพึงประสงค์อย่างไร จะทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

2. ครู ใช้มาตรฐานเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะและคุณสมบัติตามที่มาตรฐานกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้
3. ท้องถิ่นและสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นแนวทางร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
4. พ่อแม่ผู้ปกครอง ประชาชนและผู้นำชุมชน ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้คนไทยในท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด
5. ประเทศชาติ ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือที่ทำให้ทุกองค์ประกอบของระบบการศึกษาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน สู่เป้าหมายเดียวกัน และทำให้เกิดภาพการจัดการศึกษาที่มีความหมาย

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 1.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1.1

เรื่องที่ 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้บริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มีคุณภาพ

ในการดำเนินการเพื่อให้มีการประกันคุณภาพ การศึกษาตามความหมายข้างต้น ควรมีการศึกษาขั้นตอนการดำเนินการงานตามแนวคิดหลักต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพทางการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนากันอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพเป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน
2. การตรวจสอบคุณภาพเป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
3. การประเมินคุณภาพเป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน

แนวคิดตามหลักการบริหาร

ตามหลักการบริหารนั้น การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ

หลักการและกระบวนการบริหารดังกล่าว เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องมีกระบวนการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ เพื่อให้การทำงานได้ผลและมีคุณภาพดีในภาพธุรกิจ อุตสาหกรรม และบริการก็มีการใช้กระบวนการนี้ในการบริการเพื่อพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการตลอดเวลา ทำให้เป็นที่พอใจของลูกค้า สามารถขายสินค้าได้และมีคุณภาพดี

สำหรับการศึกษาไม่นั้น ไม่เหมือนธุรกิจ เพราะการศึกษาไม่ได้หวังผลกำไรเป็นตัวเงิน แต่ผลที่ได้เป็นคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของคน อย่างไรก็ตาม กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทาง

การศึกษาก็สามารถนำแนวคิดและกระบวนการข้างต้นมาใช้ได้ โดยปรับให้เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาคน

การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ดีมีคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้น ก็เปรียบเหมือนกับการสร้างบ้าน โดยคนในบ้านจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการสร้างบ้านนั้นเพื่อประโยชน์อะไร แล้วจึงออกแบบแปลนให้เหมาะสม ต่อจากนั้น จึงลงมือวางรากฐานและดำเนินการก่อสร้างตามแบบแปลน ในระหว่างการก่อสร้าง ก็จะต้องตรวจสอบว่าตรงกับแบบแปลนหรือไม่ วัสดุที่ใช้เป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ มีความมั่นคงเพียงใด ระบบน้ำไฟเป็นอย่างไร ถ้าพบสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่อง ก็ปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้บ้านที่ก่อสร้างขึ้นมา มีความแข็งแรง สวยงาม มั่นคง ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ

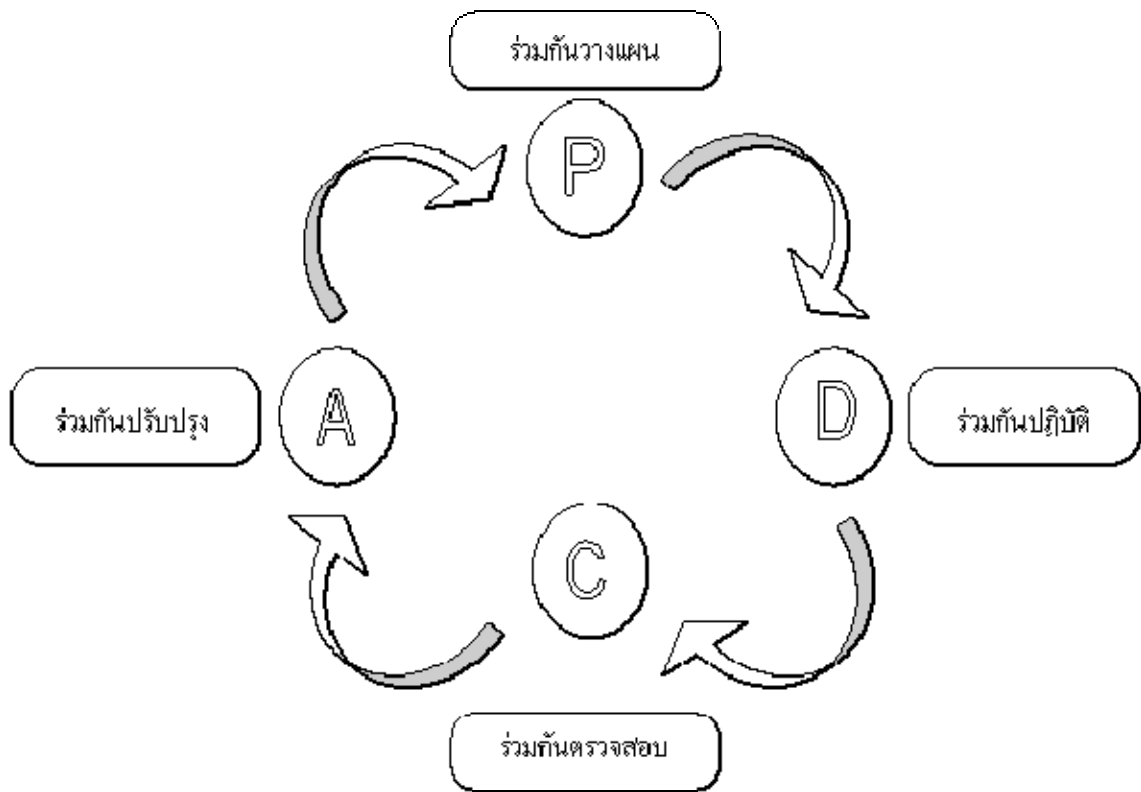
กระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษาก็เหมือนกับการสร้างบ้าน เพียงแต่การสร้างบ้านนั้น ต้องให้สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดำเนินการ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เสร็จแล้ว ไม่ต้องทำต่อ แต่กระบวนการสร้างคนนั้น ผู้ที่เป็นสถาปนิก คือ ครูและผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคลากรภายใน จะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิด และช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอย่างไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นงานปกติ เป็นการมองตน และประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่มั่นคงเป็นจริง พร้อมเสมอต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพและแนวคิดตามหลักการบริหาร

ถ้าพิจารณาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วย การควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) จะเห็นว่ามี ความสอดคล้องกัน ดังนี้

จากแผนภาพข้างต้น การควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพก็คือกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพคือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพคือการที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม และประเมินคุณภาพ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษา มีความอุ่นใจ และเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

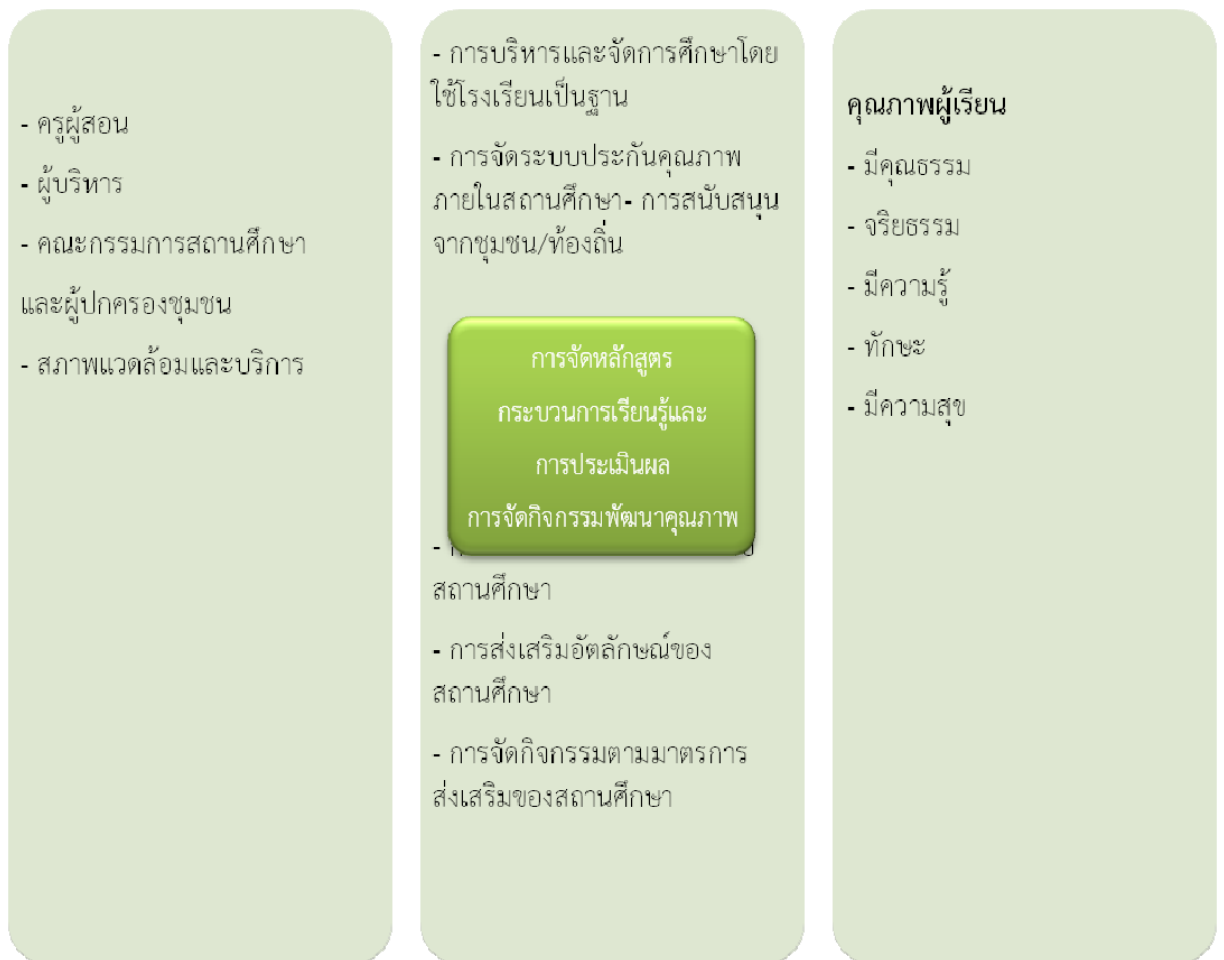
หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ได้แก่

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายในคือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหาย โดยเป้าหมายที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ 1 ต้องทำให้ การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบมีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู-อาจารย์ และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพเพื่อให้มีผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

จากข้อสรุปดังกล่าวเมื่อนำมาประยุกต์กับแนวคิดการทำงานเชิงระบบ (System Approach) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต สามารถกำหนดกรอบแนวคิดเพื่อความชัดเจนในการ กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ)สติปัญญา ความรู้ (หมายถึงเป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม)” และในมาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความ

เคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จัก รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ว่า คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัวประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก ซึ่งสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

ดังนั้น ในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงยังคงยึดการ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรเป็นหลัก โดยกำหนดคุณภาพ ผู้เรียนเป็น 6 ส่วน คือ มีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล มีความรู้และทักษะที่ จำเป็นตามหลักสูตร มีทักษะในการทำงาน รักการทำงานสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติ ที่ดีต่ออาชีพสุจริต

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อม และการบริการปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่ต้องการได้ คือ ครู ซึ่งมี องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน คือ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลของครู คือ ครูที่ดีต้องมีความรักศรัทธาในอาชีพ เมตตาและเอาใจใส่ลูกศิษย์เป็น แบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับผู้ปกครองและชุมชนได้ดี และสิ่งสำคัญที่สุดคือ ครูต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน (ถ่ายทอดความรู้และต่อยอดความรู้ให้ผู้เรียนได้) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่จะเกิดกับลูกศิษย์เป็นอันดับแรกครูต้องมีความ เชื่อว่า “เด็กทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้” จึงจะสามารถพัฒนา กิจกรรม วิธีการ ตลอดจนสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอนเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน หรือการจัดการเรียนรู้ของครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ ครูมีอาชีพต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรง หมั่นปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เพื่อให้ ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการดำรงชีวิตมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเป็นที่ยอมรับของสังคมและประเทศชาติในอนาคต

การบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) เป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายแต่จะ

บริหารและจัดการอย่างไรจึงจะเกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพทั้งหลาย เป็นผู้ที่มีเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและมีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายนั้นให้จงได้ พุ่มพเพลิงกายและความคิดอย่างเต็มกำลัง มีความเป็นผู้นำทางวิชาการสูง มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดการองค์กร บริหารจัดการให้มีครูสอนอย่างพอเพียง มอบหมายงานให้บุคลากรได้เหมาะกับศักยภาพ สอดรับกับภาระและปริมาณงาน ใช้หลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ในปัจจุบัน สิ่งที่ทำทลายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่ที่รับผิดชอบ แม้งานสอนจะเป็นงานหลัก แต่งานในหน้าที่พิเศษที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน เป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้ครูทุกคนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ได้ ตามความมุ่งหมายทันการ

กลุ่มบุคคลที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ **กรรมการสถานศึกษา**หรืออาจเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา จะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา อันหมายรวมทั้งการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และหน้าที่อื่นตามที่ระเบียบกำหนดคุณภาพผู้เรียนขึ้นอยู่กับ**คุณภาพการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา** หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดีเพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดหมาย แนวทางวิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียนตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

นอกจากนั้น **สภาพแวดล้อมและการบริการ**ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคงและสะอาดมีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ปัจจุบันมีแหล่งเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายในชุมชน มีผู้รู้ หรือที่เรียกกันว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ที่สามารถให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ การเรียนแต่เพียงในห้องเรียนจึงไม่เพียงพอ เนื่องจากความรู้นอกห้องเรียนเกิดขึ้นมากมายและรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันไประหว่างองค์กรหลักในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษามีส่วนในการส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานได้ ผู้บริหารและครูอาจารย์ในสถานศึกษาคือบุคคล

สำคัญที่จะต้องประสานงานให้องค์กรท้องถิ่นและผู้นำด้านต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มากที่สุด ทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาและรูปแบบอื่น ๆ ตามโอกาส ผู้บริหารและครูต้องสร้างศรัทธาและฟื้นฟูบทบาทการเป็นผู้นำชุมชน ด้านการศึกษาให้กลับคืนมา ต้องสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการมีส่วนร่วมพัฒนาสถานศึกษาว่ามีไม่เพียงแต่สนับสนุนด้านวัตถุเท่านั้น แต่ตัวบุคลากรและองค์กรในท้องถิ่นเอง สามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ รวมทั้งสามารถสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทั้งระดับตนเองและสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ปัจจุบันมีการกำหนดมาตรฐานของเด็กไทยที่พึงปรารถนาของสังคมไว้ในมาตรฐานแกนกลาง ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้เรียนควรมีเหมือนกันทุกคน แต่เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีบริบทที่แตกต่างกัน จึงควรมีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นการเฉพาะของตนเอง อัตลักษณ์โดดเด่นของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องการให้เกิด สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมโครงการที่เป็นจุดเน้นหรือโดดเด่นของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาปฏิบัติจนได้รับการยอมรับจากบุคคล ทั้งในระดับชุมชนและในวงกว้าง ส่งผลสะท้อนเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนในโครงการพระราชดำริ โรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม เป็นต้น

การกำหนดอัตลักษณ์ของผู้เรียน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ดูได้จากการวิเคราะห์ความเป็นมาของสถานศึกษา เจตนารมณ์ในการจัดตั้ง หรือบริบทของสถานศึกษาผ่านกระบวนการประชาพิจารณ์ของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จนถึงการกำหนดเป็นปรัชญา ปณิธานพันธกิจ และวัตถุประสงค์สถานศึกษา อัตลักษณ์ของผู้เรียนหรือของสถานศึกษาต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริม

นอกจากภารกิจด้านการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วสถานศึกษายังมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การปฏิรูปการศึกษา การส่งเสริมและสืบสานโครงการตามพระราชดำริ และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา การป้องกันสิ่งเสพติด การพร้อมรับการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน การอนุรักษ์พลังงาน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การป้องกันอุบัติเหตุ การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างสังคมสันติสุขและความปรองดอง ฯลฯ รวมทั้งสถานศึกษายังต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสถานศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้ สถานศึกษายังต้องมีการดำเนินงานเพื่อยกระดับมาตรฐาน และพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ โดยสถานศึกษาจะเป็นผู้กำหนดมาตรการส่งเสริมของสถานศึกษาเอง และเสนอหน่วยงานต้นสังกัดให้การรับรองการกำหนดตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมของสถานศึกษา

มาตรฐานกับการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือการกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถ

ตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ

1) **การประเมินคุณภาพภายใน** ซึ่งดำเนินการได้โดยสถานศึกษาเองหรือการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด

2) **การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา** สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการกิจกรรมงานเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเพื่อการรวบรวมสารสนเทศ และผลการติดตามตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จะแสดงว่าสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด อย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปีและการประเมินคุณภาพภายนอกอีกด้วย

3) **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา** เป็นการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะสมกับสภาพของชุมชนได้ มาตรฐานจะเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแผนภาพ จะเห็นว่ากระบวนการดำเนินงานทั้ง 3 ส่วน มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่งโดยมีมาตรฐานเป็นหลักหรือเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม

“มาตรฐานการศึกษา” เป็น ข้อกำหนดเดียวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและการกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย “การประกันคุณภาพภายใน” และ “การประกันคุณภาพภายนอก”

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 1.2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1.2

ตอนที่ 2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

เรื่องที่ 2.1 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้ใช้เมื่อ วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 ยึดอุดมการณ์ หลักการจัดการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ดังนี้

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตนสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้ความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว ชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก

3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับความมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับสาระบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษา

มาตรฐานด้านการศึกษา

เพื่อให้การนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำคำอธิบายและระดับคุณภาพ พร้อมทั้งเกณฑ์การผ่านมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นเพื่อให้สถานศึกษา ตลอดจนเขตพื้นที่การศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน มี 15 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและให้น้ำหนักความสำคัญกับกระบวนการบริหารและการจัดการร้อยละ 70 ส่วนผลของการบริหารและการจัดการคือคุณภาพผู้เรียนเป็นร้อยละ 30 มีรายละเอียดของมาตรฐานและและน้ำหนักคะแนน ดังนี้

ด้านที่ 1 มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (น้ำหนัก 30 คะแนน)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสุนทรียภาพ (5 คะแนน)

- 1.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพและออกกำลังกายสม่ำเสมอ (0.5 คะแนน)
- 1.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน(0.5 คะแนน)
- 1.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรค ภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ (1 คะแนน)
- 1.4 เห็นคุณค่าในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (1 คะแนน)
- 1.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและให้เกียรติผู้อื่น (1 คะแนน)
- 1.6 สร้างผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ กีฬา/นันทนาการตามจินตนาการ (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (5 คะแนน)

- 2.1 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร (2 คะแนน)
- 2.2 เอื้ออาทรผู้อื่นและกตัญญูแก่ผู้ที่มีพระคุณ (1 คะแนน)
- 2.3 ยอมรับความคิดเห็นและวัฒนธรรมที่แตกต่าง (1 คะแนน)
- 2.4 ตระหนัก รู้คุณค่า ร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (5 คะแนน)

- 3.1 มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากห้องสมุด แหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ รอบตัว (2 คะแนน)
- 3.2 มีทักษะในการอ่าน ฟัง ดู พูด เขียน และตั้งคำถามเพื่อค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม (1 คะแนน)
- 3.3 เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน(1 คะแนน)
- 3.4 ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้และนำเสนอผลงาน (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีสติสมเหตุผล (5 คะแนน)

- 4.1 สรุปความคิดจากเรื่องที่อ่าน ฟัง และดู และสื่อสารโดยการพูดหรือเขียนตามความคิดของตนเอง (2 คะแนน)
- 4.2 นำเสนอวิธีคิด วิธีแก้ปัญหาด้วยภาษาหรือวิธีการของตนเอง (1 คะแนน)
- 4.3 กำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ ตัดสินใจแก้ปัญหาโดยมีเหตุผลประกอบ(1 คะแนน)

4.4 มีความคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์ผลงานด้วยความภาคภูมิใจ (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (5 คะแนน)

5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มสาระเป็นไปตามเกณฑ์(1 คะแนน)

5.2 ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรเป็นไปตามเกณฑ์ (1 คะแนน)

5.3 ผลการประเมินการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียนเป็นไปตามเกณฑ์ (2 คะแนน)

5.4 ผลการทดสอบระดับชาติเป็นไปตามเกณฑ์ (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (5 คะแนน)

6.1 วางแผนการทำงานและดำเนินการจนสำเร็จ (2 คะแนน)

6.2 ทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นพัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง(1 คะแนน)

6.3 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (1 คะแนน)

6.4 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเองสนใจ(1 คะแนน)

ด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา (น้ำหนัก 50 คะแนน)

มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (10 คะแนน)

7.1 ครูมีการกำหนดเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (1 คะแนน)

7.2 ครูมีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และใช้ข้อมูลในการวางแผนการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน (1 คะแนน)

7.3 ครูออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและ พัฒนาการทางสติปัญญา (2 คะแนน)

7.4 ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมผนวกกับการนำบริบทและภูมิปัญญาของ ท้องถิ่นมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ (1 คะแนน)

7.5 ครูมีการวัดและประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนารการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย (1 คะแนน)

7.6 ครูให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านการเรียนและ คุณภาพชีวิตด้วยความเสมอภาค (1 คะแนน)

7.7 ครูมีการศึกษา วิจัยและพัฒนารจัดการเรียนรู้ในวิชาที่ตนรับผิดชอบและใช้ ผลในการปรับการสอน (1 คะแนน)

7.8 ครูประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของสถานศึกษา (1 คะแนน)

7.9 ครูจัดการเรียนการสอนตามวิชาที่ได้รับมอบหมายเต็มเวลา เต็มความสามารถ (1 คะแนน)

มาตรฐานที่ 8 ผู้บริหารปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (10 คะแนน)

- 8.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน (1 คะแนน)
- 8.2 ผู้บริหารใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการ (2 คะแนน)
- 8.3 ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ (2 คะแนน)
- 8.4 ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ (2 คะแนน)
- 8.5 นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหารการจัดการศึกษา(1 คะแนน)
- 8.6 ผู้บริหารให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการและเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา (2 คะแนน)

มาตรฐานที่ 9 คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชนปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล(5 คะแนน)

- 9.1 คณะกรรมการสถานศึกษารู้และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ระเบียบกำหนด(2 คะแนน)
- 9.2 คณะกรรมการสถานศึกษากำกับติดตาม ดูแล และขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (1 คะแนน)
- 9.3 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา(2 คะแนน)

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน (10 คะแนน)

- 10.1 หลักสูตรสถานศึกษาเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น (2 คะแนน)
- 10.2 จัดรายวิชาเพิ่มเติมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ (2 คะแนน)
- สนใจของผู้เรียน (1 คะแนน)
- 10.3 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความสนับสนุนให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง (1 คะแนน)
- 10.4 นิเทศภายใน กำกับ ติดตามตรวจสอบ และนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ (2 คะแนน)
- 10.6 จัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมถึงผู้เรียนทุกคน (2 คะแนน)

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ (10 คะแนน)

11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ อยู่ในใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน (4 คะแนน)

11.2 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน (3 คะแนน)

11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (3 คะแนน)

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (5 คะแนน)

12.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (1 คะแนน)

12.2 จัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา(1 คะแนน)

12.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศและใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (1 คะแนน)

12.4 ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (0.5 คะแนน)

12.5 นำผลการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอกไปใช้วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (0.5 คะแนน)

12.6 จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานการประเมินคุณภาพภายใน (1 คะแนน)

ด้านที่ 3 มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (น้ำหนัก 10 คะแนน)

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการสร้าง ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (10 คะแนน)

13.1 มีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาและใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง(5 คะแนน)

13.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง (5 คะแนน)

ด้านที่ 4 มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา (น้ำหนัก 5 คะแนน)

มาตรฐานที่ 14 การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ ปรัชญาและจุดเน้นที่กำหนดขึ้น (5 คะแนน)

14.1 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายวิสัยทัศน์ปรัชญาและจุดเน้นของสถานศึกษา (3 คะแนน)

14.2 ผลการดำเนินงานส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ปรัชญา และจุดเน้นของสถานศึกษา (2 คะแนน)

ด้านที่ 5 มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม (น้ำหนัก 5 คะแนน)

มาตรฐานที่ 15 การจัดกิจกรรมตามนโยบาย จุดเน้น แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสถานศึกษาให้ยกระดับคุณภาพสูงขึ้น (5 คะแนน)

15.1 จัดโครงการ กิจกรรมพิเศษเพื่อตอบสนองนโยบาย จุดเน้น ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา (3 คะแนน)

15.2 ผลการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย (2 คะแนน)

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้ ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้บริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2.1

ตอนที่ 3 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

เรื่องที่ 3.1 การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มิใช่ดูเพียงว่าปัจจุบันผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชนเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ เพียงใด แต่จะต้องดูด้วยว่าสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่ทำให้ทุกสิ่งเป็นไปตามเกณฑ์นั้น คืออะไร เกิดจากความพยายามอย่างชัดเจน ทัวถึง ยั่งยืนหรือไม่ ดังนั้นในการประเมินว่าสถานศึกษาใดประสบความสำเร็จหรือไม่จึงต้องดูกันอย่างเป็นกระบวนการทั้งหมด

1. การพัฒนาคุณภาพเริ่มจากการมีแผนพัฒนาคุณภาพ (School Improvement Plan : SIP) ซึ่งโรงเรียนจัดทำขึ้นโดย

1.1. มาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษาควรเป็นฐาน (ตัวตั้ง) ในการทำงาน (Standard-based Development) ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องถึงในมาตรฐานต้องได้รับการพัฒนา

1.2. สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ของโรงเรียน เป็นตัวกำหนดเป้าหมาย และวิธีการทำงานของโรงเรียน (School-based Management) การจะทำงานอะไร มากน้อยเพียงใด ทำด้วยวิธีการเช่นใด ขึ้นอยู่กับความจำเป็น (needs) ของโรงเรียน การทำงานตามความอยาก (wants) มีความจำเป็นรองลงมา

1.3. ข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ซึ่ง ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 51 หมวด 6 ให้สถานศึกษาร่วมกับต้นสังกัด วางแผนพัฒนาตนเองตามข้อเสนอแนะของ สมศ.

1.4 สิ่งที่มีมักจะสัมพันธ์ถึงก็คือ **เงื่อนไขของการบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนา** หมายความว่า โรงเรียนจะต้องระบุเป้าหมายของการพัฒนาว่าแต่ละแผน ต้องการให้เกิดอะไร มากเพียงใด จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมาย โดยทั่วไปอาจใช้วิธีการกำหนดขึ้นมาเป็นเป้าหมายเชิงปริมาณและเป้าหมายเชิงคุณภาพ อีกวิธีหนึ่งคือการกำหนดความสำเร็จผ่านความสำเร็จของโครงการต่างๆ ที่เป็นส่วนประกอบของแผนก็ได้

ดังนั้น เมื่อทำแผนพัฒนาเสร็จแล้ว จะต้องมีการตรวจสอบความสอดคล้อง ความครอบคลุม และความเหมาะสมของเงื่อนไขการบรรลุความสำเร็จของแผนพัฒนาคุณภาพให้ชัดเจน

2. เมื่อมีแผนพัฒนาคุณภาพแล้ว การนำแผนไปปฏิบัติต้องมีแผนปฏิบัติการ(Action Plan) หรือที่เราเรียกกันว่า **โครงการ**ซึ่งก็คือข้อความที่เป็นรายละเอียดที่บอกให้ทราบว่าสิ่งที่เราจะทำนี้ทำไมต้องทำ ต้องการให้เกิดผลอะไร ทำกิจกรรมอะไรบ้าง ทำอย่างไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไร ใครเป็นคนทำ ดูจากอะไรจึงจะรู้ว่าประสบความสำเร็จ กล่าวอีกอย่างหนึ่งโครงการก็คือ คู่มือการปฏิบัติงานนั่นเอง ดังนั้น โครงการต้องเขียนอย่างชัดเจน ใครอ่านก็เข้าใจตรงกัน ทำแบบเดียวกัน ผู้กำกับติดตามก็รู้ว่าจะต้องกำกับอะไร เพื่อไร ผู้มีหน้าที่ประเมินก็รู้ว่าจะต้องใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินอย่างไร

โครงการที่กล่าวมานี้จากกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่เรา**ควร**ทำ เพื่อให้บรรลุคุณภาพตามแผนพัฒนา หมายความว่า ทำอย่างนี้จะนำไปสู่คุณภาพแต่อาจมีวิธีอื่นหรืออาจทำอย่างอื่นก็ได้ และไม่แน่ว่าคราวนี้ทำอย่างนี้แล้วคราวหน้าจะทำอย่างนี้อีกหรือไม่ จะปรับเพิ่มหรือลดอะไร ตามสภาพความจำเป็น และเมื่อโครงการใดถูกนำมาปฏิบัติและเป็นผลดี ทุกคนเห็นว่าจำเป็นต้องทำอีกและเห็นว่าทำตาม

วิธีการและขั้นตอนอย่างนี้จะประสบความสำเร็จแน่ ก็จะถูกยกระดับขึ้นเป็นงานซึ่งกลายเป็นสิ่งที่ต้องทำ

**ก่อนที่จะนำโครงการไปปฏิบัติ ก็ต้องมีการตรวจสอบว่า โครงการที่เขียนขึ้นมีความถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับแผนพัฒนา สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ฯลฯ ของโรงเรียนหรือไม่ และเอกสารโครงการนั้นเขียนขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักการเขียนโครงการหรือไม่ ซึ่งสถานศึกษาก็ต้องมีการตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อแก้ไขปรับปรุงก่อนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

3. การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ (การทำงานตามโครงการ) จะต้องดูว่าผู้ที่พึงเกี่ยวข้องได้มีส่วนเกี่ยวข้องจริงหรือไม่ การดำเนินงานตามโครงการเป็นกระบวนการ/ขั้นตอนอย่างที่ควรเป็นหรือไม่ (PDCA) ยั่งยืนหรือไม่ (ทั่วถึง, ต่อเนื่อง, ไม่อิงกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง) ทำแล้วบอกได้อย่างชัดเจน นำเชื่อถือหรือไม่ว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

4. โดยปกติ การทำงานต้องมีการประเมินความสำเร็จ การประเมินความสำเร็จของโครงการนี้จะประเมิน 2 ด้านคือ

4.1 ประเมินความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการ โดยทั่วไปโครงการจะกำหนดเป้าหมายไว้ 2 ประเภทคือ เป้าหมายเชิงปริมาณ และเป้าหมายเชิงคุณภาพ การประเมินเป้าหมายเชิงปริมาณไม่ใช่เรื่องยาก แต่การประเมินเป้าหมายเชิงคุณภาพนั้นต้องอาศัยวิธีประเมินที่น่าเชื่อถือผ่านตัวบ่งชี้ของเป้าหมายของโครงการ เช่นถ้าอยากรู้ว่าครูที่เข้ารับการอบรม 20 ชั่วโมงต่อปี(เป้าหมายเชิงปริมาณ)แล้วมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นหรือไม่ **ไม่ควร**ใช้วิธีสอบถามว่า **“ท่านคิดว่าท่านมีความสามารถเพิ่มขึ้นหรือไม่”** เพราะจะได้เพียง **“ความคิดเห็น”** แต่ควรศึกษาจากคุณภาพของแผนการสอนที่พัฒนาขึ้น หรือสังเกตจากการจัดกิจกรรมการสอนในห้องเรียน ซึ่งจะได้ข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือ

4.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง สิ่งที่คุ้นเคยกันมากที่สุดคือการแจกแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการ เช่น วิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ดีเพียงใด สถานที่เหมาะสมเพียงใด เวลาเหมาะสมเพียงใด ฯลฯ ผลที่ได้รับคือ ได้รับทราบความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรม เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป และได้ทราบความพึงพอใจในภาพรวม

โครงการใด ที่ประสบความสำเร็จได้ผลเชิงปริมาณตามเป้าหมาย เรียกว่าการดำเนินการมีประสิทธิภาพ (Effective) ถ้าโครงการใดประสบความสำเร็จ ได้ผลเชิงปริมาณตามเป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ เรียกว่าการดำเนินการมีประสิทธิภาพ (Efficiency) เพราะ ประสิทธิภาพ = ความสำเร็จตามเป้าหมาย + ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 6 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้ 2) มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา มี 6 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้ 3) มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ 4) มาตรฐานด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ และ 5) มาตรฐานด้านมาตรการส่งเสริม มี 1 มาตรฐาน 2 ตัวบ่งชี้ รวม 15 มาตรฐาน 65 ตัวบ่งชี้ ในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ได้กำหนดคำอธิบาย ประเด็นการพิจารณา ระดับคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือแหล่งข้อมูล และเกณฑ์การสรุประดับคุณภาพ การกำหนดระดับคุณภาพของแต่ละตัวบ่งชี้ได้แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดให้คุณภาพระดับ 3 เป็นค่ากลางที่ผู้เรียนหรือครู หรือผู้บริหารสถานศึกษาควรบรรลุตามเกณฑ์ คุณภาพระดับ 4 เป็น

คุณภาพที่เกิดขึ้นที่ขยายผลในวงกว้างออกไปใหม่เพื่อน คุณภาพระดับ 5 จะเน้นถึงความโดดเด่นของเรื่องนั้น ๆ ที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ สำหรับคุณภาพระดับ 2 หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นไม่สามารถบรรลุถึงค่ากลาง หากเป็นด้านผู้เรียนจะสามารถทำได้โดยต้องมีผู้ชี้แนะ กำกับ ควบคุม ส่วนคุณภาพระดับ 1 หมายถึง ไม่มีการดำเนินการ ไม่ได้ทำ หรือทำไม่ได้ ควรต้องแก้ไขโดยด่วนกล่าวโดยสรุป การประเมินผลการดำเนินการตามโครงการใดก็ตาม ต้องประเมินทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ และความพึงพอใจ เพื่อยืนยันความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสมในการดำเนินการต่อไป

ซึ่งมาตรฐานของการประเมินนั้น มีระดับการประเมินทั้งภายในและภายนอก โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (Internal Quality Assurance) หมายถึงการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan – Do – Check – Act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาประกอบด้วย

1.1 การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) จะประกันว่ามีการปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบโดยการควบคุมปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่ส่งผลต่อคุณภาพ การควบคุมดังกล่าวเน้นที่ระบบการกำกับดูแลตนเอง (Self – Regulating System) ในระดับบุคคล กองวิชา ภาคนักเรียน/กองการปกครองและสถาบัน

1.2 การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) หมายถึงการตรวจสอบผลการดำเนินการของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในที่สถาบันการศึกษาได้จัดให้มีขึ้นโดยจะเป็นการตรวจสอบเชิงระบบ มุ่งเน้นการพิจารณาว่า สถาบันได้มีระบบควบคุมคุณภาพหรือไม่ได้ใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นเพียงใดและมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

1.3 การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) หมายถึงการประเมินระดับคุณภาพของกิจกรรมเฉพาะอย่างในหน่วยงาน เช่น คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพของงานวิจัยคุณภาพของการสอน เป็นต้น โดยมีจุดเน้นที่โปรแกรมวิชา การประเมินจะใช้วิธีการศึกษาตนเอง (Self Study) การประเมินทางวิชาการจากภายนอก (External Peer Review) และการใช้ตัวบ่งชี้วัดพฤติกรรม (Performance Indicators)

2. การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก (External Quality Assurance) หมายถึงการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอกโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาประกอบด้วย

2.1 การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

2.2 การประเมินคุณภาพ

2.3 การให้การรับรอง

หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

1. การสร้างความมั่นใจและสร้างความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา
2. การป้องกันปัญหา ต้องมีการวางแผนและเตรียมการ
3. การตั้งมั่นบนหลักวิชาในการพัฒนาหลักวิชาชีพ
4. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบและประเมินตนเองได้
5. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกชั้นตอน
6. การสร้างความรู้ ทักษะและความมั่นใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
7. การประสานสัมพันธ์ในองค์กร บุคลากรในพื้นที่
8. การเน้นภาวะผู้นำของผู้บริหาร

กระบวนการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

1. การควบคุมคุณภาพเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โดยสถาบันการศึกษาจัดระบบและกลไกการควบคุมภายในขององค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตนักเรียนหรือนักศึกษา เช่น ประกาศนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาการแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบ มีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานภายใน เพื่อการพัฒนาคุณภาพเขาสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนาเขาสู่มาตรฐาน หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาจัดทำแผนการเฝ้าระวัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเขาสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ในด้าน การพัฒนาหลักสูตร สื่อการพัฒนาครูและบุคลากรธรรมนุญสถานศึกษาการเรียนการสอนการแนะแนวการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลเป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน ติดตาม กำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบเป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อยืนยันเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการ โดยการตรวจสอบคุณภาพจะตรวจสอบว่าสถาบันการศึกษา มีระบบและกลไกควบคุมคุณภาพการศึกษาหรือไม่ ตรวจสอบการดำเนินงานของระบบและกลไกควบคุมคุณภาพการศึกษาภายในและขั้นตอนการดำเนินงานสรุปคือ

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงาน ทั้งระบบด้วยตนเองของสถาบันการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครองผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาสถาบันการศึกษาโดยหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อส่งเสริม สนับสนุนและ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

3. การประเมินคุณภาพเป็นการประเมินระดับคุณภาพของกิจกรรมเฉพาะอย่างในหน่วยงาน เช่น คุณภาพการจัดการศึกษาคุณภาพของงานวิจัยคุณภาพของการสอน เป็นต้น การประเมินคุณภาพภายในจะใช้วิธีการศึกษาตนเอง (Self Study) และการประเมินตนเอง (Self

Assessment) ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการดำเนินงานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินผลและรับรองว่าสถาบันการศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายในและภายนอก

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการตรวจสอบ การควบคุม การติดตาม ประเมินผลคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันศึกษานั้น ผลจากการตรวจสอบคุณภาพภายใน คือมีการวางระบบงานที่มีระบบและกลไกชัดเจน มีการดำเนินงานรวมทั้งมีการพัฒนาฐานข้อมูลในด้านต่างๆ ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาซึ่งกระทำโดยสำนักงานภายนอกหรือผู้ประเมินภายนอกเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นการประกันคุณภาพภายใน จะเน้นการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาด้านต่างๆ ของปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการ (Process) ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกจะเน้นการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่างๆ ของผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ดังนั้นการประกันคุณภาพภายในย่อมส่งผลถึงการประกันคุณภาพภายนอกโดยตรงการประเมินคุณภาพภายนอก จะใช้ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานต่างๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา รวมทั้งการตรวจเยี่ยมสถาบัน ซึ่งในการประเมินต้องคำนึงถึงปรัชญา พันธกิจ และลักษณะการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษา โดยสถาบันการศึกษาจะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีเตรียมเอกสาร ข้อมูลในด้านต่างๆ รวมถึงข้อมูลตามตัวบ่งชี้และรายงานการประเมินตนเองอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา โดยสามารถจัดทำในรูปแบบ CD – ROM หรือ E - SAR (Electronic Self Assessment Report) เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือสมศ. ต่อไปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 49 ได้กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเรียกโดยย่อว่า “สมศ.” มีฐานะเป็นองค์การมหาชนซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 117 ตอนที่ 99 เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2543 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน 2543 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสำนักงาน เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ

การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มีจุดเพียงว่าปัจจุบันผู้เรียน ครู ผู้บริหาร และชุมชนเป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ เพียงใด แต่จะต้องดูด้วยว่าสิ่งที่อยู่เบื้องหลังที่ทำให้ ทุกสิ่งเป็นไปตามเกณฑ์นั้น คืออะไร เกิดจากความพยายามอย่างชัดเจน ท้วถึง ยั่งยืน ควรมีการ วางแผนอย่างเป็นขั้นตอน คือ PDCA จะช่วยให้การประกันคุณภาพมีประสิทธิภาพ และประสบ ผลสำเร็จมากที่สุด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 3.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3.1

ตอนที่ 4 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

เรื่องที่ 4.1 การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามาเป็นส่วนร่วมนอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. วิสัยทัศน์ และภารกิจ ของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่าวิสัยทัศน์และภารกิจสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย และสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

2. แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่ มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำผลมาใช้ในการวางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่ กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์กันสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจนเข้าใจง่าย และมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

3. การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้นน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหาฝึกการคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงตลอดจนพัฒนานิสัยรักการเรียนรู้หรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย หรือไม่

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากขึ้นน้อยเพียงใดผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5. การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้น นอกเหนือจากการบริหารจัดการตามการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะห้อมอบให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในจึงควรวิเคราะห์ดูว่า ผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน / คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงบริหารหรือไม่มากขึ้นน้อยเพียงใด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหรือไม่มากขึ้นน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและเชิงปราชญ์ชาวบ้านมาเป็น

ที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่อย่างไร

6. การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอก (สถาบันอุดมศึกษาองค์กรธุรกิจภาครัฐ และภาคเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดในการพัฒนางานวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณและสิ่งสนับสนุนอย่างน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นใดหรือไม่ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้อง และเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษาในรอบปีถัดไป นอกจากนี้ ผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

7. การประเมินคุณภาพการศึกษามาตรฐานที่กำหนดจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังกล่าวไว้ข้างต้นสถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศสำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ด้วยอย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อม อาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาก็ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินตนเองอีกทางหนึ่ง นำผลจากการประเมินไประบุไว้ในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อไป การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย ที่กำหนดไว้

นอกเหนือจากนี้สถานศึกษาอาจทำการประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยรวมจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อ 5) เพื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เป็นการตรวจสอบและยืนยันคุณภาพผู้เรียนทางด้านวิชาการ โดยขอใช้แบบทดสอบจากองค์กรที่มีแบบทดสอบได้มาตรฐาน

8. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติเพราะการทำงานใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการรายงานผลและนำผลไปใช้จึงจะเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในอดีตมีการละเลยกันมากจนทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนาจึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ในการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า รายงานประจำปี นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้แนวทางไว้เป็นตัวอย่างในเอกสารชื่อ “แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา” โดยเสนอให้แบ่งรายงานเป็น 4 บท บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุจุดเด่น-จุดด้อย และความต้องการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรระบุหลักฐานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการประเมินตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไว้ด้วย

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว **สถานศึกษา** ส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี และส่งรายงานให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่ง **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** จะนำรายงานของสถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่ และเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในเดือนกรกฎาคมของทุก ๆ ปี จากนั้น **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** จะได้นำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่ศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นนโยบาย กลยุทธ์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

ประโยชน์สำคัญของการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ไม่ได้อยู่ที่จัดทำเพื่อรายงานใคร แต่อยู่ที่นำผลไปใช้วางแผนปรับปรุงงานต่อ ๆ ไป ดังนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำรายงานและนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

9. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ / กิจกรรม ที่ทำต้องคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ / กิจกรรมที่จะทำต่อไปหรือไม่นั้น ควรพิจารณา ดังนี้

- ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินต่อไปก็ดำรงโครงการนั้นไว้
- ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะมีจุดบกพร่องถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดียิ่งขึ้น
- ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลาที่พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง
- หากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่ส่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาต้องหาทางป้องกันไว้ก่อน ก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น สถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สร้างจิตสำนึกการพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา
2. เน้นย้ำหรือกำหนดนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมายทำงานเป็นหมู่คณะ และต้องทำอย่างต่อเนื่อง
3. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การจะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเป็น บุคคลแห่งการเรียนรู้ คือ รู้จักพัฒนาตนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลาเกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

ผลผลิตขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เห็นได้จาก 1) ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้น 2) เกิดการพัฒนาคน 3) มีการพัฒนาความรู้ 4) องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้น

นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วในการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนนไว้แตกต่างกัน การกำหนดระดับคุณภาพที่ถือว่าเป็นระดับพื้นฐานที่ผู้เรียนหรือสถานศึกษาจะต้องสามารถทำได้ถูกกำหนดไว้ที่ระดับ 3 ดังนั้น ในการพิจารณาให้คะแนนคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ การสรุปรายมาตรฐาน การสรุปรายด้าน และการสรุปภาพรวม มีดังนี้

1. การคำนวณคะแนนรายตัวบ่งชี้

การคำนวณคะแนนของแต่ละตัวบ่งชี้ โดยมีขั้นตอนการคำนวณ ดังนี้

1.1 รวบรวมข้อมูลของแต่ละตัวบ่งชี้ที่ได้คุณภาพระดับ 3 ขึ้นไป เพื่อหาค่าร้อยละของตัวบ่งชี้

1.2 นำค่าร้อยละที่ได้จากข้อ 1.1 มาคำนวณเพื่อให้คะแนนตัวบ่งชี้ โดยการเทียบบัญญัติไตรยางศ์กับน้ำหนักคะแนนที่กำหนดในแต่ละตัวบ่งชี้

1.3 นำค่าคะแนนที่ได้จากข้อ 1.2 มาเทียบกับเกณฑ์คุณภาพ เพื่อสรุปคุณภาพของตัวบ่งชี้ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

กรณีตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนเต็ม 0.5 คะแนน

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้ (เต็ม 0.5 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
0.45 – 0.50	5	ดีเยี่ยม
0.38 – 0.44	4	ดีมาก
0.30 – 0.37	3	ดี
0.25 – 0.29	2	พอใช้
0.00 – 0.24	1	ปรับปรุง

กรณีตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนเต็ม 1.0 คะแนน

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้ (เต็ม 1.0 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
0.90 – 1.00	5	ดีเยี่ยม
0.75 – 0.89	4	ดีมาก
0.60 – 0.74	3	ดี
0.50 – 0.59	2	พอใช้
0.00 – 0.49	1	ปรับปรุง

กรณีตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนเต็ม 2.0 คะแนน

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้ (เต็ม 2.0 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
1.80 – 2.00	5	ดีเยี่ยม
1.50 – 1.79	4	ดีมาก
1.20 – 1.49	3	ดี
1.00 – 1.19	2	พอใช้
0.00 – 0.99	1	ปรับปรุง

2. การสรุปผลการประเมินรายมาตรฐาน

- 2.1 นำค่าคะแนนรายตัวบ่งชี้จากทุกตัวบ่งชี้ในมาตรฐานนั้น ๆ มารวมกัน หาค่าด้วยจำนวนตัวบ่งชี้
- 2.2 นำค่าคะแนนระดับคุณภาพที่ได้จากข้อ 2.1 มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อสรุปคุณภาพรายมาตรฐาน ดังตาราง

กรณีตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนเต็ม 0.5 คะแนน

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้ (เต็ม 5 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
0.45 – 0.50	5	ดีเยี่ยม
0.38 – 0.44	4	ดีมาก
0.30 – 0.37	3	ดี
0.25 – 0.29	2	พอใช้
0.00 – 0.24	1	ปรับปรุง

กรณีตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนเต็ม 1.0 คะแนน

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้ (เต็ม 1.0 คะแนน)	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
0.90 – 1.00	5	ดีเยี่ยม
0.75 – 0.89	4	ดีมาก
0.60 – 0.74	3	ดี
0.50 – 0.59	2	พอใช้
0.00 – 0.49	1	ปรับปรุง

3. การสรุปผลการประเมินรายด้าน

3.1 นำค่าคะแนนรายมาตรฐานจากทุกมาตรฐานของด้านนั้นๆ มารวมกันหารด้วยจำนวนมาตรฐานแต่ละด้าน

3.2 นำค่าคะแนนระดับคุณภาพที่ได้จากข้อ 3.1 มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อสรุปคุณภาพรายด้าน ดังตาราง

ช่วงคะแนนที่คำนวณได้	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
4.51 – 5.00	5	ดีเยี่ยม
3.51 – 4.50	4	ดีมาก
2.51 – 3.50	3	ดี
1.51 – 2.50	2	พอใช้
0.00 – 1.50	1	ปรับปรุง

4..การสรุปผลการประเมินคุณภาพโดยภาพรวมของสถานศึกษา

4.1 นำค่าคะแนนรายมาตรฐานจากทุกมาตรฐานมารวมกัน ทหารด้วยจำนวนมาตรฐานทั้งหมด (15 มาตรฐาน)

4.2 นำค่าคะแนนระดับคุณภาพที่ได้จากข้อ % .1 มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อสรุปคุณภาพในภาพรวมของสถานศึกษา ดังตาราง

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ	แปลคุณภาพ
4.51 – 5.00	5	ดีเยี่ยม
3.51 – 4.50	4	ดีมาก
2.51 – 3.50	3	ดี
1.51 – 2.50	2	พอใช้
0.00 – 1.50	1	ปรับปรุง

ผลการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการสะท้อนให้เห็นคุณภาพการจัดการศึกษาตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ถ้าผลการประเมินอยู่ในระดับดีก็จะแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง หากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา นำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเป้าหมายหลักและเป็นเครื่องมือในการพัฒนา มั่นใจได้ว่าผลการพัฒนาการศึกษาของชาติในอนาคตต้องได้รับการยกระดับคุณภาพที่สูงขึ้น อันนำไปสู่การยอมรับในระดับชาติและระดับสากล ว่ามีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานที่ทัดเทียมกัน

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 4.1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4.1

ใบงานที่ 1.1

ชื่อหลักสูตร   การประกันคุณภาพการศึกษา
เรื่องที่ 1.1   ความจำเป็นและความสำคัญ

คำสั่ง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

1. จงบอกความสำคัญของการประกันคุณภาพ

2. ประกันคุณภาพมีความจำเป็นอย่างไรต่อการศึกษา

ใบงานที่ 1.2

ชื่อหลักสูตร   การประกันคุณภาพการศึกษา
เรื่องที่ 1.2   แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน

คำสั่ง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

1. มาตรฐานของการประกันคุณภาพมีไว้เพื่อประโยชน์อะไรบ้าง

ใบงานที่ 2.1

ชื่อหลักสูตร   การประกันคุณภาพการศึกษา
เรื่องที่ 2.1   มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำสั่ง ให้ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติเขียนแผนการดำเนินการตามแบบฟอร์มด้านล่าง

ชื่อโครงการ

.....

ชื่อแผนพัฒนาหลัก

.....

ชื่อแผนพัฒนารอง

.....

ตอบสนองมาตรฐานการศึกษาที่.....ตัวบ่งชี้ที่.....

ผู้รับผิดชอบ

.....

ระยะเวลาดำเนินการ

.....

-----

1. หลักการ/เหตุผล

.....

.....

.....

2. วัตถุประสงค์

.....

.....

.....

3. เป้าหมายด้านปริมาณ

.....

.....

.....

ด้านคุณภาพ

.....

.....

.....

4. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

.....

.....

.....

5. กิจกรรม/วิธีการ/ขั้นตอน การดำเนินงาน

กิจกรรมและรายละเอียดการดำเนินการ	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ	ผลผลิตของกิจกรรม

6. การประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการวัดและประเมิน	เครื่องมือ
---------------------	----------------------	------------

ตัวชี้วัดความสำเร็จ	วิธีการวัดและประเมิน	เครื่องมือ

7. งบประมาณ.....บาท (ถ้ามีรายละเอียด ใช้ใบแนบ)

8. ผู้รับผิดชอบ.....

9. ผู้เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

10. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

.....

.....

.....

ใบงานที่ 3.1

ชื่อหลักสูตร   การประกันคุณภาพการศึกษา
 เรื่องที่ 3.1   การประเมินความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพ

คำสั่ง ให้ผู้เข้าอบรมฝึกประเมินแผนการดำเนินการตามแบบฟอร์มด้านล่าง

รายงานโครงการ

ชื่อโครงการ

.....

แผนงานหลัก.....แผนงานรอง .....

วัตถุประสงค์ของโครงการ

.....

.....

.....

กิจกรรมสำคัญที่ได้ดำเนินการ

.....

.....

.....

ผลการประเมินความสำเร็จตามเป้าหมาย

ตัวบ่งชี้ ความสำเร็จ	วิธีการประเมิน เครื่องมือที่ใช้	เป้าหมาย	ผลการประเมิน

ผลการประเมินกระบวนการ

กระบวนการ/ กิจกรรม	วิธีการประเมิน เครื่องมือที่ใช้	ผลการประเมิน	ข้อสังเกต

สรุปผลการดำเนินการ

1. การบรรลุเป้าหมาย

.....

.....

.....

.....

2. ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ใบงานที่ 4.1

ชื่อหลักสูตร   การประกันคุณภาพการศึกษา

เรื่องที่ 4.1   การตรวจสอบ ทบทวน และการประเมินตนเองของสถานศึกษา

คำสั่ง ให้ผู้เข้าอบรมฝึกปฏิบัติศึกษารายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนตามแบบฟอร์มด้านล่าง

1. รายงานการประเมินตนเอง ของสถานศึกษาของท่าน ชื่ออะไร

.....
.....
.....

2. รายงานผลการจัดการศึกษา ครบทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดอยู่ หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

3. รายงาน บอกสิ่งเหล่านี้หรือไม่ อย่างไร

- บอกเป้าหมายของการพัฒนา แต่ละมาตรฐาน
- ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการพัฒนา แต่ละมาตรฐาน
- โครงการ/กิจกรรม ในการพัฒนาแต่ละมาตรฐาน
- วิธีการประเมินความสำเร็จ แต่ละมาตรฐาน
- ผลการประเมินแต่ละมาตรฐาน

.....
.....
.....

4. เกณฑ์ในการประเมินสอดคล้องกันตลอดเล่ม ใช่หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

5. มีการวิเคราะห์ และสรุปจุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส อุปสรรค ของการพัฒนา ที่สอดคล้องกับผลการประเมินหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

6. มีแนวทางการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับจุดเด่น จุดควรพัฒนา โอกาส อุปสรรค หรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....